

Afrika'da nüfus artışı

- Afrika'da nüfusun kaynaklar üzerindeki etkisi hakkındaki bilgiler bu konuda yaklaşık 25 yıldan fazla bir sürede yapılan araştırmalara dayalıdır. Bu bölümde kaynaklar ve nüfus arasındaki ilişki hakkında çeşitli teoriler gözden geçirilecektir.
- Bu bağlamda üç teori dizisi ile karşılaşılmaktadır. Bunlar çevreci (environmentalist) yaklaşım, dönüşümcü (transformationalist) yaklaşım ve dağılışçı (distributionalist) yaklaşımdır.

Afrika'da nüfus artışı: Çevreci, dağılışçı ve dönüştürücü yaklaşımlar

- Çevreci yaklaşım, 1798'de Thomas Malthus'un geliştirdiği kurama bağlı olarak nüfus artışını ele alan ve değerlendiren Malthusçu ve yeni Malthusçu akımlarla temsil edilmektedir. Malthus'un geliştirdiği kuramsal yaklaşıma göre nüfus geometrik, kaynaklar ise aritmetik olarak artış göstermektedir.

Afrika'da nüfus artışı: Çevreci, dağılışçı ve dönüştürücü yaklaşımlar

- Çevreci düşünürler, bir sahanın besleyebileceği veya barındırabileceği belli bir nüfus kapasitesinin olduğunu, bu kapasite aşıldığı zaman nüfus artışının fakirleşmeye, çevrenin bozulmasına, sefalete, hastalıklara ve toplu ölümlerin gerçekleşmesine neden olduğunu ileri sürmektedirler.

Afrika'da nüfus artışı: Çevreci, dağılışçı ve dönüştürücü yaklaşımlar

- 1834'te ölen Malthus, nüfusun çevresinde zaten halihazırda var olan kaynaklarla sınırlanmış olduğunu (taşıma kapasitesi) ve yine sırasıyla bu kaynakların da sınırlı olduğunu düşünmüştür. Malthus, artmakta olan nüfusun ancak yiyecek üretimi yapılan bir alanda daha fazla ürün elde edilmesi ile karşılanabileceğini ileri sürmüştür. Malthus ayrıca, yeni alanların tarımsal alana dönüştürülmesi, yeni alanların yaratılması, tükendiğinde bu durumun kaynak açığını ortaya çıkaracağını ve gerileme sürecini başlayacağını belirtmiştir. Malthusçular ve yeni Malthusçular arasındaki tek fark ise Yeni Malthusçuların endüstri devrimi ile teknolojik devrimin ortaya çıkışının geniş ölçekli olaylarla bir alanın taşıma kapasitesinin artabileceğine dönük inançlarıdır.

Afrika'da nüfus artışı: Çevreci, dağılışçı ve dönüştürücü yaklaşımlar

- Ve Yeni Malthusçular, kaçınılmaz nüfus krizlerinin ancak bu gelişme ve değişmelerle ötelenebileceğini belirtmişlerdir.
- Paul Ehrlich (1968) ve Garrett Hardin (1968) Yeni Malthusçuların en önemli temsilcisi olmuşlar ve Hardin 'kıtlığın trajedisi' deyimıyla popülerlik de kazanmıştır. Bu deyimle Hardin, eğer bireylerin kişisel hedefleri toplum için gerekli ve en iyi olan şeylerle tutarlı olmazsa bu durumda toplum, çevre ve çevre-toplum etkileşiminin zarar göreceğini ifade etmeye çalışmıştır.
- Onun ünlü kuramsal örnekleme ortaklaşa kullanılan bir mera arazisinde her bir çoban hayvan sayısını maksimum düzeye ulaştırmak ve bireysellik faydayı da en üst düzeye çıkarmak için mutlak surette hayvan sayısını artırmak gerekliliği ile aşırı otlatmanın zorunluluğunu anlatmaktadır.

Afrika'da nüfus artışı: Çevreci, dağılışçı ve dönüştürücü yaklaşımlar

- Ekonomist Julian Simon nüfus-kaynaklar teorisini teknokratik ve bereketçi biçimde haksızca isimlendiren eleştirmenlerin ve dolayısıyla çevreci görüşün karşısında yer almıştır.
- Simon, piyasa arzı ve talebindeki değişimlerin / ikamesinin (örneğin plastiğin gittikçe artan oranda metalin yerini alışı) Ehrlich ve Hardin ile diğer Yeni Malthusçularca çevrecilerin öne sürdüğü krizlerden kaçınmak için geçmişte dahiyane buluşlar yapan insanların birlikte çalıştıklarını ve çalışabileceklerini ortaya atmıştır.

Afrika'da nüfus artışı: Çevreci, dağılışçı ve dönüştürücü yaklaşımlar

- Simon'un görüşü mutlaka felsefi değildir ancak Ester Boserup ve Warren Thompson'la ilişkilidir. Danimarkalı bir ekonomist olan Ester Boserup, tarımsal değişim ve nüfus arasındaki ilişkiyi araştırma çalışmasında (1965) nüfus arttıkça daha fazla nüfusu besleyebilecek tarımsal üretimin artışının mümkün olabileceğini belirtmiştir. Onun bu araştırması Malthus'un varisi olan araştırmacıları eleştiren görüşleri desteklemeye yardımcı olmuştur.

Afrika'da nüfus artışı: Çevreci, dağılışçı ve dönüştürücü yaklaşımlar

- Boserup ve Simon'un ampirik ve teorik bulguları **demografik geçiş teorisi** çatısında birleşmiştir. 1908 ve 1927 yılları arasında dünya çapında demografik verileri incelemesiyle Wareen Thompson (1929), dünyada ülkelerin üç gruba ayrıldığını belirtmiştir. Doğum ve ölüm oranlarında hızlı düşüşler yaşayanlar (Kuzey ve Batı Avrupa ve ABD), bu göstergelerde daha az (mutedil) düşüşler yaşayanlar (İtalya, İspanya ve Orta Avrupa gibi) ve çalışmanın kapsadığı yıllar itibariyle bu göstergelerde hiç düşüş yaşamayanlar.

Afrika'da nüfus artışı: Çevreci, dağılışçı ve dönüştürücü yaklaşımlar

- Demografik Geçiş Teorisi'nin ilk biçimlendirildiği yıllarda yüksek doğurganlığın yüksek ölümlülüğe cevaben geliştiği düşünölmüş olsa da, 30 yıl sonra uzmanlar demografik davranıştaki (doğum ve ölüm hızları) değişmelerin ekonomik kalkınma ve modernizasyona bağılı olduğunu ortaya koymuşlardır. Düşük doğum ve ölüm hızlarına sahip ölkelerin ekonomik kalkınma bakımından iyi durumda oldukları ve daha az gelişmiş ölkelerin ise yüksek doğum ve ölüm hızlarına sahip oldukları görölmüşdür.

Afrika'da nüfus artışı: Çevreci, dağılışçı ve dönüşümcü yaklaşımlar

- Demografik Geçiş Teorisi Modeli'nin buna bağlı olarak dört aşama içerdiği belirtilebilir: Başlangıç ve Bitiş aşamaları ile iki geçiş aşaması. Thompson, yüksek doğum ve ölüm hızlarından düşük doğum ve ölüm hızlarına doğru geçiş yaşayan ülkelerde geçiş paterninin son derece açık olduğunu ve bu sürecin ekonomi kalkınmayı gösteren değişkenlerdeki (gelişmiş sağlık koşulları, kentleşme, endüstrileşme, teknolojik ilerleme ve değişim, zenginlik vb.) farklılaşmalardan kaynaklandığını keşfetmiştir.